

Kybernenávist v českých rodinách: Jaké jsou zkušenosti dospívajících a co o nich vědí jejich rodiče a pečovatelé?

Autorky

Marie Bedrošová

Eliška Dufková

Nataliia Dembytska

Michaela Geržičáková

Lenka Dědková

Prosím, citujte jako:

Bedrošová, M., Dufková, E., Dembytska, N., Geržičáková, M., & Dědková, L. (2022). *Kybernetičtství v českých rodinách: Jaké jsou zkušenosti dospívajících a co o nich vědí jejich rodiče a pečovatelé?* Brno: Masarykova univerzita.

Poděkování:

Tato zpráva byla vytvořena v rámci projektu *Modeling the future: Understanding the impact of technology on adolescent's well-being (FUTURE)*. Rádi bychom poděkovali všem, kteří se podíleli na tvorbě dotazníků, a všem respondentům, kteří se zúčastnili našeho výzkumu.

Financování:

Tato práce byla financována z prostředků Grantové agentury ČR, projekt č. 19-27828X.

Obsah

Shrnutí.....	4
Klíčová zjištění o zkušenostech dospívajících.....	4
Klíčová zjištění o zkušenostech a povědomí rodičů a pečovatelů.....	6
Úvod.....	7
Metodologie	9
Přihlížející kybernenávisti mezi dospívajícími	10
Oběti kybernenávisti mezi dospívajícími	15
Agresoři kybernenávisti mezi dospívajícími.....	17
Zkušenost dospívajících s online kampaněmi zaměřenými proti nenávisti a agresi.....	19
Vystavení kybernenávisti u rodičů a pečovatelů	20
Znalosti rodičů a pečovatelů o kybernenávistné viktimizaci jejich dítěte	22
Závěr	24
Zdroje.....	27
Doporučená četba	27

Shrnutí

V této výzkumné zprávě prezentujeme zjištění týkající se toho, jaké zkušenosti s kybernetičností mají čeští dospívající a jejich pečovatelé. Za pečovatele považujeme dospělé osoby, které jsou vůči dospívajícím v našem výzkumu v pečovatelské roli. Mohou to tedy být biologičtí rodiče, nevlastní rodiče nebo např. pěstouni. Kybernetičnost definujeme jako nenávistný a předpojatý obsah zveřejněný prostřednictvím internetu nebo jiných informačních a komunikačních technologií. Výsledky našeho výzkumu vycházejí z reprezentativního vzorku údajů o 3 087 českých domácnostech dotazovaných v roce 2021.

Zpráva poskytuje ucelený obraz o zkušenostech dospívajících s kybernetičností, a to jak v roli přihlížejících, tak obětí či agresorů. Rovněž nabízí informace o tom, jak často jsou kybernetičnosti vystaveni jejich rodiče a pečovatelé včetně toho, zda mají či nemají povědomí o tom, že jejich dítě kybernetičnost zažilo jako oběť.

Zpráva může sloužit jako zdroj informací pro samotné dospívající, jejich rodiče, ale také pro politiky, akademické pracovníky, učitele, vychovatele, odborníky pracující s dětmi a rodinami a v neposlední řadě také pro širší veřejnost.

Klíčová zjištění o zkušenostech dospívajících

Různé zkušenosti dospívajících s kybernetičností jsou zobrazeny v **Grafu 1**. Z něj je patrné, že nejčastěji se s kybernetičností setkávají jako přihlížející, tj. svědci. Následovala viktimizace, kdy byli přímo obětí kybernetičnosti a naopak nejméně častá byla zkušenost, kdy se do kybernetičnosti dospívající sami zapojili v roli agresorů.

Přihlížející kybernetičnosti

- Celkem **59,3 %** dospívajících ve věku 11-16 let uvedlo, že byli **během posledních šesti měsíců alespoň jednou vystaveni kybernetičnému obsahu** v roli přihlížejícího.
- Genderové rozdíly byly malé, tedy chlapci i dívky byli vystaveni kybernetičnosti v podobné míře. Tato zkušenost však **narůstala s věkem** a nejčastějším fenoménem byla ve skupině 15-16letých dospívajících.
- **Většina dospívajících, kteří byli vystaveni kybernetičnosti, upřesnili, že se**

tak stalo neúmyslně (81,6 %). Naopak 18,4 % z nich uvedlo, že nenávistný obsah záměrně vyhledalo. U **chlapců a starších dospívajících bylo záměrné vyhledávání častější** než u dívek a mladších dospívajících.

- **Téměř všichni dospívající, kteří byli vystaveni kybernetičnosti, uvedli, že je tato zkušenost alespoň trochu trápila (90,1 %)**. Většinu z nich (52,1 %) tento pocit však hned přešel nebo trval pouze několik minut.
- Negativní pocity z vystavení nenávistným obsahům se u respondentů lišily v závislosti na genderu (nikoliv na věku). **Dívky se po vystavení nenávistnému obsahu trápily více než chlapci.**

Oběti kybernetičnosti

- Během posledních šesti měsíců se 15,9 % dospívajících stalo obětí kybernetičnosti. Specificky jsme se zaměřili na tři typy online viktimizace. Nejčastěji byly

dospívající obětí kybernenávisti z důvodů jejich sexuální orientace (12,1 %), poté kvůli jejich rase, etnicitě nebo národnosti (8,0 %) a také kvůli jejich náboženství (6,2 %).

- Rozdíly mezi dívkami a chlapci byly ve všech třech kategoriích velmi malé, zkušenosti s viktimizací však byly s rostoucím věkem o něco častější.

Agresoři kybernenávisti

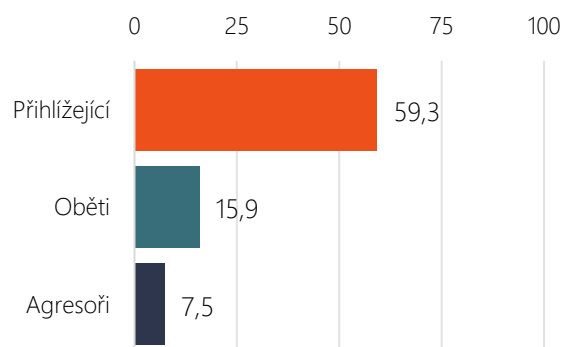
- Agrese byla mezi dospívajícími nejméně častou zkušeností a pouze 7,5 % z nich uvedlo, že sami někdy byli agresory v kybernenávisti.
- Nejčastěji uváděné byly kybernenávistné projevy zaměřené na sexuální orientaci, které uvedlo 5,9 % dospívajících. Agresi cílenou na rasu, etnicitu nebo národnost uvedlo 4,3 % dospívajících a agresi mířenou na náboženství 3,6 % dospívajících.
- O něco více chlapců než dívek uvedlo, že byli agresorem (napříč všemi třemi zkoumanými typy kybernenávisti). Četnost agresivních útoků se zvyšovala s věkem.

Online kampaně proti nenávisti a agresi

- Na druhou stranu dospívající na internetu také poměrně často viděli online kampaně cílené proti kybernenávisti a agresi. Většina z nich (63,6 %) uvedla, že se během posledního měsíce alespoň jednou setkala s takto zaměřenou online kampaní. Toto procento bylo o něco vyšší u dívek (66,6 %) než u chlapců (60,5 %) a opět se zvyšovalo s věkem.

Všichni dotazovaní dospívající ve věku 11-16

Graf 1. Četnost vystavení kybernenávisti, kybernenávistné viktimizace a kybernenávistné agrese, dospívající, %

Poznámka: Formulace otázek jsou uvedeny u Grafů 2, 12 a 15. Vzorek: přihlížející $n = 2\,973$; oběti $n = 2\,991$; agresory $n = 2\,991$.

Klíčová zjištění o zkušenostech a znalostech rodičů a pečovatelů

Vystavení kybernetické újmě

- Celkem 71,9 % rodičů a pečovatelů uvedlo, že byli během posledních 6 měsíců alespoň jednou vystaveni kybernetické újmě v roli přihlížejícího.
- Mezi ženami a muži nebyly zjištěny rozdíly v četnosti vystavení.
- Rodiče a pečovatelé uváděli, že jim zkušenost, kdy byli svědky kybernetické újmě, spíše vadila nebo velmi vadila (70,4 %).

Povědomí o viktimizaci dítěte

- Většina rodičů a pečovatelů dospívajících, kteří se stali obětí kybernetické újmě,

podcenila u dospívajících výskyt této zkušenosti a pouze menšina z nich správně věděla, že jejich dítě bylo viktimizováno kvůli své sexuální orientaci (11,2 %), kvůli rase, etnicitě nebo národnosti (12,0 %) nebo kvůli náboženství (9,3 %).

- **Více žen než mužů** vědělo o tom, že se jejich dítě stalo obětí kybernetické újmě.
- Stejně tak rodiče a pečovatelé **mladších dospívajících** častěji správně věděli, zda se jejich dítě stalo obětí kybernetické újmě či ne.

Úvod

V této zprávě uvádíme hlavní zjištění o zkušenostech s kybernetičstím, které vycházejí z výzkumu provedeného v rámci projektu *Modelling the future: Understanding the impact of technology on adolescents' well-being (FUTURE)*

(irtis.muni.cz/research/projects/future).

Sběr dat proběhl v roce 2021, kdy byl získán reprezentativní vzorek 3 087 českých dospívajících (11-16 let) a jejich rodičů, nevlastních rodičů či jiných pečovatelů (které ve zprávě souhrnně označujeme jako rodiče a pečovatelé). Konkrétně reportujeme data z 2 991 domácností (údaje z 96 domácností byly vynechány z důvodu neplatných či chybějících údajů o vztahu mezi dospělým a dospívajícím respondentem).

Kybernetičství je nenávistný projev nebo obsah, který je sdílený online nebo prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Jedná se o různé typy obsahů a projevů, které jsou zaměřeny proti jiným lidem z důvodu jejich skupinové příslušnosti nebo skupinových charakteristik (Council of Europe, 2022). Kybernetičství je často motivováno stereotypy a předsudky. Může být zaměřena jak na jednotlivce, tak na celé skupiny a může mít také různé podoby – od veřejných nebo soukromých zpráv, přes komentáře v diskuzních fórech nebo na sociálních sítích, audiovizuální obsahy, až po extremistické webové stránky. Kybernetičství stále častěji vstupuje na populární online platformy, jako jsou sociální média, zpravodajské weby a online diskuze. Týká se nejen starších, ale také mladých uživatelů internetu a dospívajících (např. Hawdon et al., 2015; Reichelmann et al., 2021; Weimann & Masri, 2020).

V naší zprávě zkoumáme kybernetičství, která se zaměřuje na tři vybrané skupinové identity a charakteristiky:

- **sexuální orientace**
- **etnický původ, rasa nebo národnost**
- **náboženství**

Z výpovědí mladých lidí víme, že tyto skupinové identity a charakteristiky patří mezi nejčastější terče kybernetičství (např. Costello et al., 2016; Reichelmann et al., 2021). Přípravovaná výzkumná zpráva UNICEF ukazuje, že setkání s nenávistnými obsahy je problémem, který se týká dětí a dospívajících na celém světě (vystavení kybernetičství se dle výzkumné zprávy pohybuje od 8 % v Indonésii a Vietnamu po 58 % v Polsku), přičemž Česká republika se podobně jako Polsko řadí mezi země s jedním z nejvyšších výskytů této zkušenosti mezi dospívajícími (Kardefelt-Winther, et al., připravované).

Je také důležité rozlišovat, že lidé mohou být do kybernetičství incidentů zapojeni různým způsobem. V této zprávě budeme uvádět tři druhy zapojení:

- **Vystavení kybernetičství (příhlížející)**, které nastane, když lidé vidí nebo slyší kybernetičství obsah jako příhlížející, ale nemusí být přímo terčem takového útoku.
- **Kybernetičství viktimizace (oběti)**, která nastane, když se lidé stanou terčem kybernetičství útoků, a cítí se být oběťmi těchto útoků.
- **Kybernetičství agrese (agresori)**, která nastane, když lidé píšou, vytváří, posílají nebo sdílejí kybernetičství obsahy a projevy.

Vzhledem k tomu, že kybernetičství je často spojena se škodlivými stereotypy a předsudky

a ospravedlňuje netoleranci a diskriminaci, je zvláště znepokojivým jevem u dospívajících, kteří jsou v procesu vytváření své identity a postojů k různým skupinám (Cortese, 2005). V těchto procesech mohou hrát rodiče a celkově rodina zásadní roli. Proto jsme se kromě dotazování **dospívajících** na jejich zkušenosti s kybernetickým útlakem ptali také jejich **rodičů** či **jiných pečovateli** na to, zda vědí o viktimizaci svého dítěte. Abychom lépe porozuměli zkušenostem dospívajících s kybernetickým útlakem na internetu, chtěli jsme také zachytit potenciálně pozitivní roli **online kampaní proti nenávisti a agresi**, a proto jsme se dospívajících ptali i na jejich zkušenosti s takovými kampaněmi.

Zkoumali jsme kybernetický útlak v rozličných podobách a na různých digitálních zařízeních

a platformách, kde se s ní lze setkat. Konkrétně jsme v dotazníku pro dospívající použili následující definici: *"Na internetu můžeš vidět různé obsahy - např. fotky, videa, různé články nebo online diskuze. U následujících obsahů prosím uveď, jak často je na internetu vidíš. Ber při tom v úvahu všechna možná zařízení (např. mobil, počítač) a místa na internetu (např. webové stránky, sociální sítě, aplikace). Patří sem obsahy, které cíleně hledáš i obsahy, na které narazíš náhodou. Jak často jsi během posledních 6 měsíců viděl/a na internetu obsahy, které zahrnovaly: Nenávistné obsahy, které napadají určité skupiny nebo jednotlivce (např. lidi s odlišnou barvou pleti, odlišným náboženstvím, národností nebo sexuální orientací).*

Metodologie

Příprava výzkumu a sběr dat

Tato zpráva vychází z 1. vlny výzkumu provedeného v rámci projektu *Modelling the future: Understanding the impact of technology on adolescents' well-being (FUTURE)* project (irtis.muni.cz/research/projects/future). Data byla sbírána od května do června roku 2021 v českých domácnostech. Online dotazník (CAWI metoda) vyplňovali odděleně dospívající a jejich rodiče či jiné pečující osoby. Průzkum provedla agentura pro výzkum médií STEM/MARK. Byl použit kvótní výběr na základě vzdělání dospělých, velikosti obce a regionu (NUTS 3). Vzorek je rovnoměrně rozdělen podle genderu a věkových skupin dospívajících. Dotazník prošel kognitivním testováním (polostrukturované rozhovory, 30 dospívajících ve věku 11-16 let, 2 matky) a pilotáží (195 dospívajících ve věku 11-16 let a 195 rodičů).

Vzorek

Původní vzorek tvořilo 3 087 českých domácností s dospívajícími ve věku 11-16 let. Vynechali jsme domácnosti s chybějícími nebo neplatnými údaji o vztahu mezi dospělým a dospívajícím respondentem ($n = 96$). Konečný vzorek v této zprávě tedy tvoří **2 991 dospívajících ve věku 11-16 let** ($M = 13,46$, $SD = 1,74$), z nichž **49,8 % bylo dívek**. Dále jsme zahrnuli **2 991 rodičů a pečovatелů těchto dospívajících ve věku 18-77 let** ($M = 43,35$, $SD = 6,33$), z nichž **67,0 % tvořily ženy**. Většina (94,0 %) zahrnutých pečovatелů byla biologickým otcem nebo matkou dítěte, 4,5 % byli nevlastní rodiče a 1,5 % jiní pečovatелé (například pěstouni). Většina dospívajících

byla české, moravské nebo slezské národnosti (98,6 %). Ptali jsme se také na jejich sexuální preference, přičemž 80,1 % z nich uvedlo, že by chtěli chodit s osobou opačného pohlaví, 5,7 % dospívajícím bylo jedno, zda by to byla osoba stejného nebo opačného pohlaví, 1,7 % uvedlo, že by chtěli chodit s osobou stejného pohlaví, a 12,9 % uvedlo, že o randění zatím neuvažují.

Etický postup

Sběr dat schválila Etická komise pro výzkum Masarykovy univerzity. Agentura je členem ESOMAR a SIMAR a řídí se také jejich etickými směrnici.

Od pečovatелů jsme získali informované souhlasy s potvrzením jejich účasti i účasti jejich dětí ve výzkumu. Pečovatelé byli požádáni, aby dospívajícím během vyplňování dotazníku zajistili soukromí. Po vyplnění části dotazníku určené pro danou skupinu respondentů byl dotazník uzamčen, takže dospělí nemohli procházet odpovědi svých dětí a naopak. Každý dotazník obsahoval krátký debriefing s odkazem na linku důvěry a pobídkou pro účastníky, aby v případě potřeby požádali o pomoc. Za účast poskytla agentura účastníkům výzkumu finanční odměnu.

Analýza dat

Všechny otázky obsahovaly možnost *Nechci odpovědět*, která následně byla v analýze považována za chybějící hodnotu. Pro získání výsledků v této zprávě byla použita pouze validní data. Velikost vzorku pro příslušná zjištění je uvedena u každého grafu a tabulky.

Přihlížející kybernenávisti mezi dospívajícími

Dospívající se mohou s kybernenávistí setkat tak, že vidí nebo slyší nějaký nenávistný obsah na internetu, který však není mířený přímo na ně či na skupinu, do které patří či se kterou se identifikují. Z našich výsledků vyplývá, že právě takové vystavení kybernenávisti jako přihlížející je u českých dospívajících poměrně běžnou zkušeností.

Jak lze vidět na **Grafu 2**, 59,3 % dospívajících uvedlo, že bylo během posledních 6 měsíců vystaveno na internetu nějakému nenávistnému obsahu (fotografiím, videím, článkům nebo online diskuzím). Tato zkušenost pro ně nebyla příliš častá, většinou se jim stala jen jednou (12,4 %) nebo párkrát (24,4 %). Existují však také dospívající, kteří uvedli, že byli svědky kybernenávisti každý den (2,6 %) nebo dokonce několikrát denně (1,4 %).

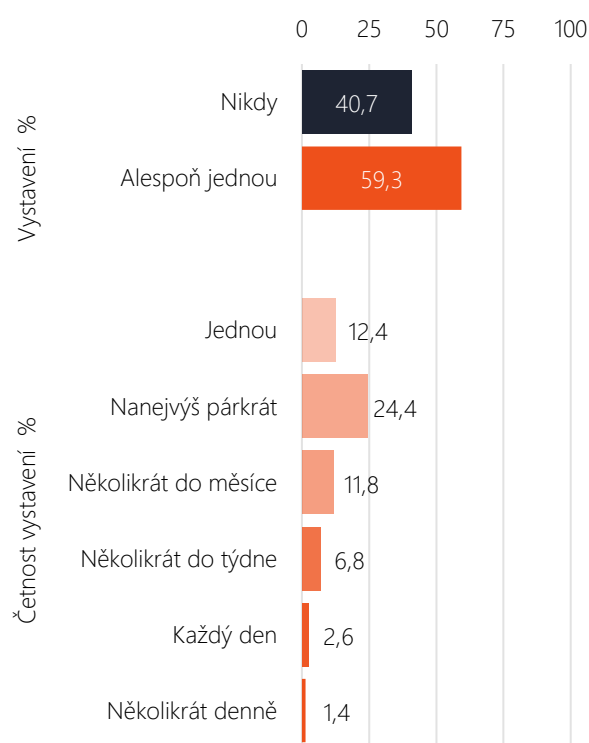
Zdá se také, že ve vystavení nenávistnému obsahu na internetu nejsou patrné významné rozdíly mezi dívkami a chlapci (**Graf 3**). Můžeme však pozorovat drobné odlišnosti – dívky zkušenost vystavením kybernenávisti uváděly častěji (61,2 %), než chlapci (57,4 %). Například 5,0 % dívek uvedlo, že jsou kybernenávisti vystaveny denně nebo i častěji, zatímco podobnou zkušenost mělo pouze 3,0 % chlapců. Jedná se ovšem o malý rozdíl a výsledky ukazují, že důležitější roli než gender hraje spíše věk dítěte.

Jak ukazuje **Graf 4**, četnost vystavení kybernenávisti se zvyšuje s věkem. V nejmladší věkové skupině (11-12 let) uvedlo 44,3 % dospívajících, že byli alespoň jednou kybernenávisti vystaveni, ve věkové skupině 13-14 let to bylo 61,5 % a u nejstarších dospívajících (15-16 let) to bylo už dokonce 73,3 %. Většina dospívajících napříč všemi

věkovými skupinami se s kybernenávistí setkala jen několikrát (28,0 % 15-16letých, 25,7 % 13-14letých a 19,8 % 11-12letých) nebo jednou měsíčně (16,0 % 15-16letých, 12,7 % 13-14letých a 7,1 % 11-12letých). V případě každodenního vystavení nebo vystavení několikrát denně byly rozdíly ve věkových kategoriích jen velmi malé.

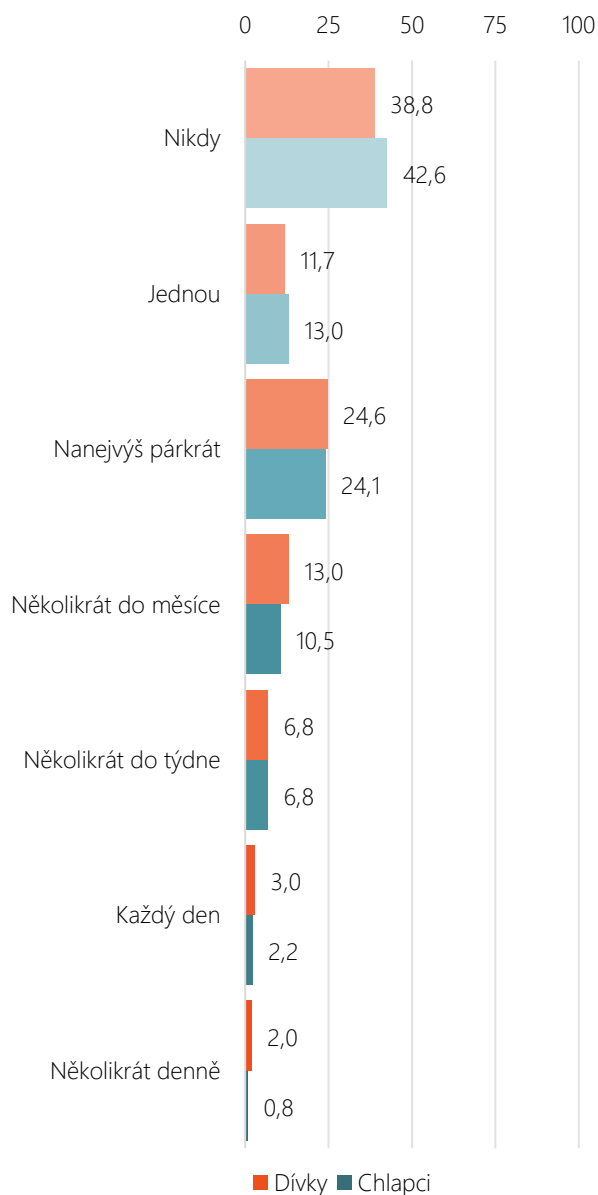
Všichni dotazovaní dospívající ve věku 11-16

Graf 2. Četnost vystavení kybernenávisti, dospívající, %

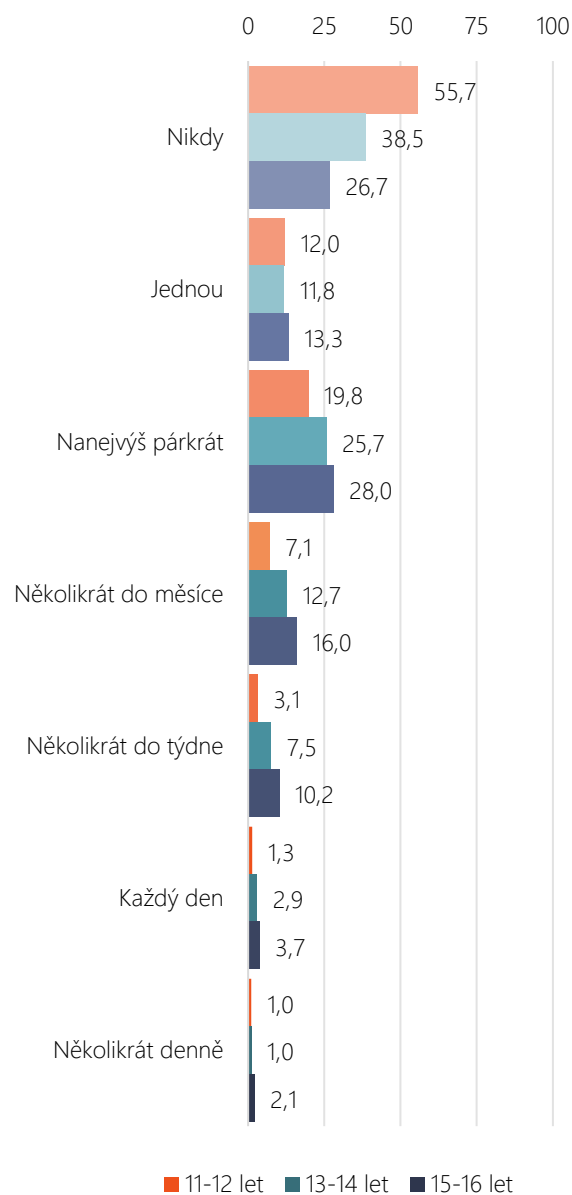
Otázka: Jak často jsi během posledních 6 měsíců viděl/a na internetu obsahy, které zahrnovaly: nenávistné obsahy, které napadají určité skupiny nebo jednotlivce (např. lidi s odlišnou barvou pleti, odlišným náboženstvím, národností nebo sexuální orientací)? Vzorek: n = 2,973.

Graf 3. Genderové rozdíly ve vystavení kybernenávisti, dospívající, %

Otázka: Jak často jsi během posledních 6 měsíců vídal/a na internetu obsahy, které zahrnovaly: nenávistné obsahy, které napadají určité skupiny nebo jednotlivce (např. lidi s odlišnou barvou pleti, odlišným náboženstvím, národností nebo sexuální orientací)? Vzorek: n = 2,973.

Graf 4. Věkové rozdíly ve vystavení kybernenávisti, dospívající, %

Otázka: Jak často jsi během posledních 6 měsíců vídal/a na internetu obsahy, které zahrnovaly: nenávistné obsahy, které napadají určité skupiny nebo jednotlivce (např. lidi s odlišnou barvou pleti, odlišným náboženstvím, národností nebo sexuální orientací)? Vzorek: n = 2,973.

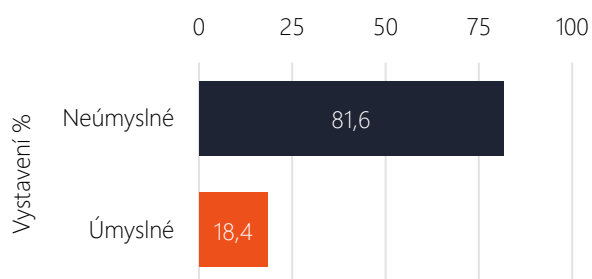
Úmyslné a neúmyslné vystavení

Dospívajících, kteří byli v posledních 6 měsících vystaveni kybernenávisti, jsme se ptali, zda se tak stalo proto, že takový obsah záměrně vyhledávali, nebo proto, že na něj narazili neúmyslně. Většina z nich byla vystavena neúmyslně (81,6 %) a pouze 18,4 % z nich uvedlo, že takový obsah alespoň jednou záměrně vyhledali (Graf 5).

Graf 6 ukazuje, že kybernenávistný obsah úmyslně vyhledávalo o něco více chlapců (20,6 %) než dívek (16,4 %). Zbytek chlapců i dívek se s kybernenávistným obsahem setkal neúmyslně.

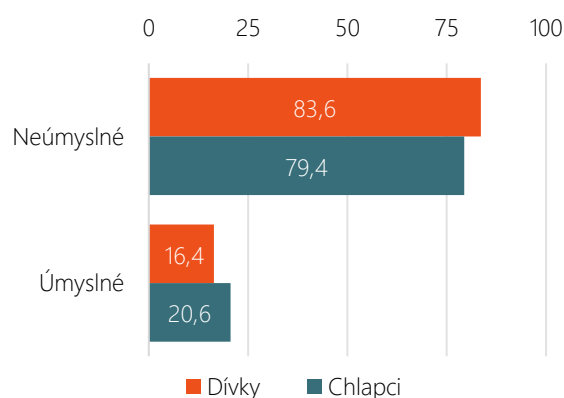
Se zvyšujícím se věkem se četnost úmyslného vyhledávání kybernenávistných obsahů zvyšovala. Graf 7 ukazuje, že starší dospívající (ve věku 15-16 let) ze všech věkových skupin tyto obsahy vyhledávali nejčastěji. Naopak u nejmladších dospívajících (ve věku 11-12 let) úmyslné vyhledávání uvedlo pouze 13,0 %.

Graf 5. Úmyslné a neúmyslné vystavení kybernenávisti, dospívající, %

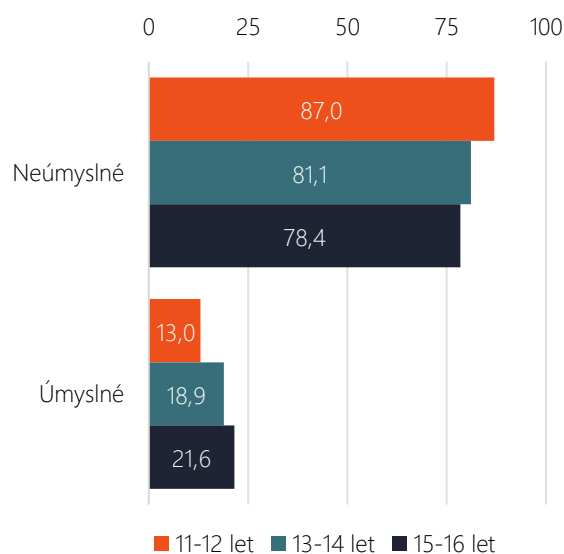
Otázka: Uvedl/a jsi, že jsi na internetu viděl/a nenávistné obsahy, které napadají určité skupiny nebo jednotlivce (např. lidi s odlišnou barvou pleti, odlišným náboženstvím, národností nebo sexuální orientací). Bylo to, protože jsi je úmyslně hledal/a? Vzorek: n = 1,747, 58,4 % z celého vzorku.

Graf 6. Genderové rozdíly v úmyslném a neúmyslném vystavení kybernenávisti, dospívající, %

Otázka: Uvedl/a jsi, že jsi na internetu viděl/a nenávistné obsahy, které napadají určité skupiny nebo jednotlivce (např. lidi s odlišnou barvou pleti, odlišným náboženstvím, národností nebo sexuální orientací). Bylo to, protože jsi je úmyslně hledal/a? Vzorek: n = 1,747, 58,4 % z celého vzorku.

Graf 7. Věkové rozdíly v úmyslném a neúmyslném vystavení kybernenávisti, dospívající, %

Otázka: Uvedl/a jsi, že jsi na internetu viděl/a nenávistné obsahy, které napadají určité skupiny nebo jednotlivce (např. lidi s odlišnou barvou pleti, odlišným náboženstvím, národností nebo sexuální orientací). Bylo to, protože jsi je úmyslně hledal/a? Vzorek: n = 1,747, 58,4 % z celého vzorku.

Negativní pocity po vystavení kybernetické nenávisti

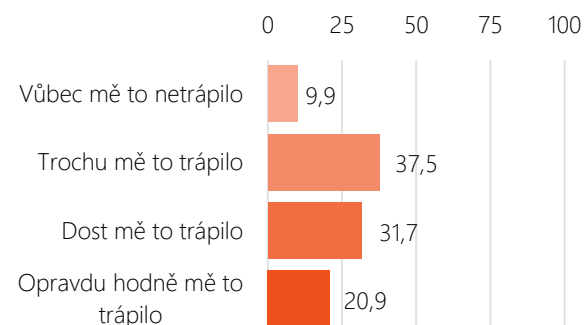
Přestože ne všechny případy vystavení kybernetické nenávisti dospívající rozruší, v některých případech mohou vést k emocionální újmě. Proto jsme se dospívajících, kteří byli vystaveni kybernetické nenávisti (bez ohledu na to, zda jejich vystavení bylo úmyslné nebo neúmyslné), ptali, zda je tato zkušenost následně trápila. Naše výsledky ukazují (**Graf 8**), že pouze menšina dospívajících (9,9 %) se po vystavení nenávistnému obsahu vůbec netrápila. Většina dospívajících se touto zkušeností trápila alespoň trochu (37,5 %) nebo dost (31,7 %). Pětina (20,9 %) dospívajících pak uvedla, že se po vystavení kybernetické nenávisti trápila opravdu hodně.

Abychom těmto negativním reakcím lépe porozuměli, ptali jsme se také na to, jak dlouho se takto cítili. Konkrétní výsledky zobrazuje **Graf 9**. Většina dospívajících se netrápila zážitkem z vystavení příliš dlouho. Dospívající nejčastěji uváděli, že je to přešlo po několika minutách (38,0 %) nebo po několika hodinách (20,1 %). Existuje však také významná skupina dospívajících, kteří se takovou zkušeností trápili i několik dní nebo déle (17,7 %).

Na **Grafu 10** můžeme vidět, že dívky, které byly svědkyněmi kybernetické nenávisti, byly po vystavení tomuto obsahu více rozrušené než chlapci. Ve srovnání s chlapci (28,6 % chlapců zkušenost dost trápila, 13,1 % chlapců trápila opravdu hodně) dívky spíše uváděly, že se trápily dost (34,6 %) nebo opravdu hodně (28,4 %). Zatímco chlapci častěji než dívky (5,1 % dívek vůbec netrápilo, 32,0 % dívek trochu trápilo) uváděli, že je to vůbec netrápilo (15,0 %) nebo jen trochu trápilo (43,3 %). Naše zjištění naznačují, že dívky jsou více rozrušené po vystavení kybernetické nenávistnému obsahu, a zdá se, že to platí bez ohledu na jejich věk.

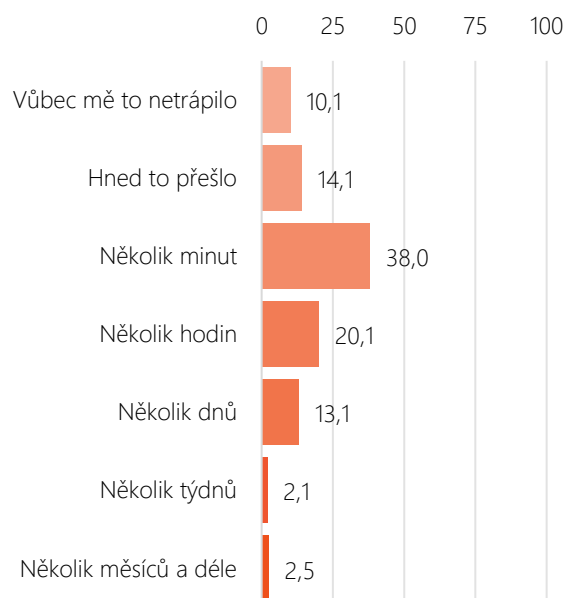
Jak je znázorněno v **Grafu 11**, ve srovnání s genderovými rozdíly byly rozdíly v negativních pocitech v jednotlivých věkových skupinách poměrně malé.

Graf 8. Pocit rozrušení po vystavení kybernetické nenávisti, dospívající, %

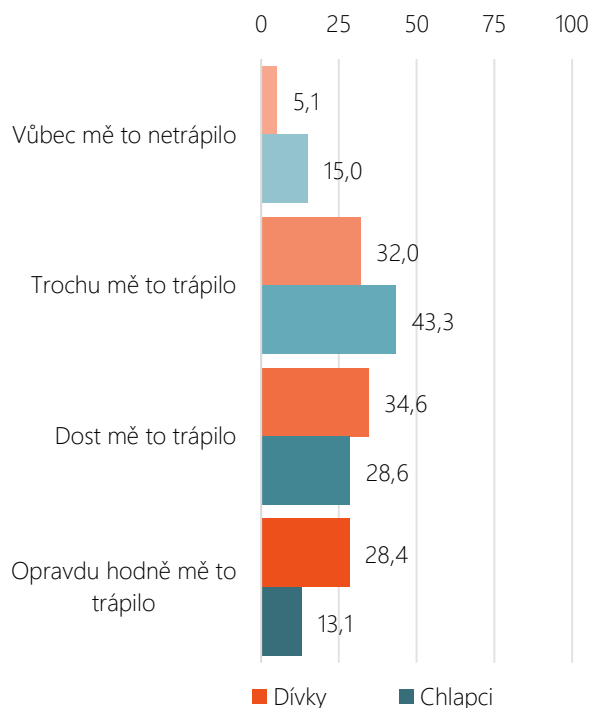
Otázka: *Některým lidem je jedno, když něco takového vidí, někteří se tím mohou trápit. Zaškrtni, jak ses cítil/a ty.* **Poznámka:** Procento dospívajících, kteří se po vystavení vůbec netrápili, se mírně liší od Grafu 8 z důvodu různého množství chybějících hodnot v této otázce. Vzorek: $n = 1,725$, 57,7 % z celého vzorku.

Graf 9. Délka pocitu rozrušení po vystavení kybernetické nenávisti, dospívající, %

Otázka: *A jak dlouho tě to trápilo?* **Poznámka:** Procento dospívajících, kteří se po vystavení vůbec netrápili, se mírně liší od Grafu 7 z důvodu různého množství chybějících hodnot v této otázce. Vzorek: $n = 1,696$, 56,7 % z celého vzorku.

Graf 10. Genderové rozdíly v pocitu rozrušení po vystavení kybernetické újmě, dospívající, %

Otázka: Některým lidem je jedno, když něco takového vidí, někteří se tím můžou trápit. Zaškrtni, jak ses cítil/a ty. Vzorek: n = 1,725, 57,7 % z celého vzorku.

Graf 11. Věkové rozdíly v pocitu rozrušení po vystavení kybernetické újmě, dospívající, %

Otázka: Některým lidem je jedno, když něco takového vidí, někteří se tím můžou trápit. Zaškrtni, jak ses cítil/a ty. Vzorek: n = 1,725, 57,7 % z celého vzorku.

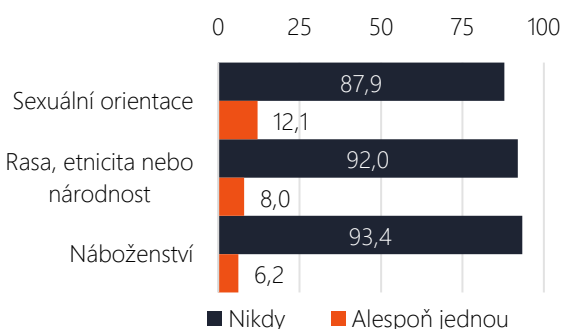

Oběti kybernenávisti mezi dospívajícími

Když jsou lidé vystaveni kybernenávisti jako přihlížející, nemusí být přímo terčem tohoto obsahu, nebo se tak cítit, protože nenávistný obsah neútočí na jejich skupinovou identitu. Když však kybernenávist útočí na jejich skupinu nebo skupinové charakteristiky, stávají se jejími oběťmi a taková zkušenost může mít negativní dopady na jejich životní pohodu a celkovou spokojenost.

Všichni dotazovaní dospívající ve věku 11-16

Graf 12. Kybernenávistná viktimizace, dospívající, %

Otázka: Jak často se ti stalo během posledních 6 měsíců následující: Dostal/a jsi od někoho nenávistné nebo urážlivé komentáře či zprávy, které se týkaly tvé sexuální orientace (to znamená, jestli se ti líbí kluci nebo holky); tvé rasy, etnicity nebo národnosti; tvého náboženství. Otázka: sexuální orientace $n = 2,980$; rasa, etnicita nebo národnost, $n = 2,983$; náboženství $n = 2,978$.

Z toho důvodu je důležité zabývat se také zkušeností s viktimizací. V naší studii jsme se zaměřili na kybernenávistnou viktimizaci týkající se tří typů skupinových identit a charakteristik: 1) sexuální orientace, 2) rasa, etnicita nebo národnost a 3) náboženství.

Většina dospívajících uvedla, že nebyli obětí kybernenávisti. Naše výsledky (Graf 12) ukazují, že je tato zkušenost výrazně méně častější než setkání se s kybernenávistí jako přihlížející. Konkrétně 12,1 % dospívajících uvedlo, že se během posledních 6 měsíců stalo obětí kybernenávisti kvůli své sexuální orientaci, 8,0 % kvůli své rase, etnicitě nebo národnosti a 6,2 % kvůli svému náboženství.

Vzhledem k tomu, že ani jedna z typů viktimizace nebyla mezi dospívajícími častá, uvádíme četnost této zkušenosti formou tabulky (Tabulka 1). Většina těch, kteří se stali obětí kybernenávisti, uvedla, že se tak stalo pouze jednou nebo nanejvýš párkrát. Pouze někteří dospívající (méně než 0,5 % u každého typu viktimizace) uvedli, že se jim to děje denně nebo častěji.

Tabulka 1. Četnost kybernenávistné viktimizace, dospívající, %

%	Nikdy	Jednou	Nanejvýš párkrát	Několikrát do měsíce	Několikrát do týdne	Každý den	Několikrát denně
Sexuální orientace	87,9	6,0	4,2	1,1	0,5	0,4	0,0
Rasa, etnicita nebo národnost	92,0	3,9	2,6	0,7	0,3	0,2	0,2
Náboženství	93,8	2,9	2,1	0,5	0,5	0,1	0,1

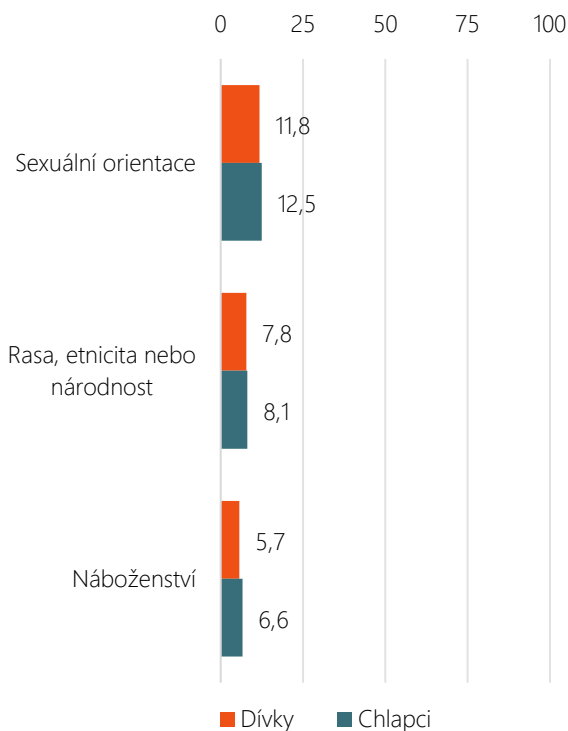
Otázka: Jak často se ti stalo během posledních 6 měsíců následující: Dostal/a jsi od někoho nenávistné nebo urážlivé komentáře či zprávy, které se týkaly tvé sexuální orientace (to znamená, jestli se ti líbí kluci nebo holky); tvé rasy, etnicity nebo národnosti; tvého náboženství. Otázka: sexuální orientace $n = 2,980$; rasa, etnicita nebo národnost, $n = 2,983$; náboženství $n = 2,978$.

Jak ukazuje **Graf 13**, chlapci uváděli zkušenosti s viktimizací o něco častěji než dívky, ale rozdíl byl u všech kategorií viktimizace velmi malý.

Důležitějším faktorem byl věk dospívajících. Výsledky ukazují (**Graf 14**), že viktimizace má u všech tří typů nenávisti tendenci rostoucí s věkem.

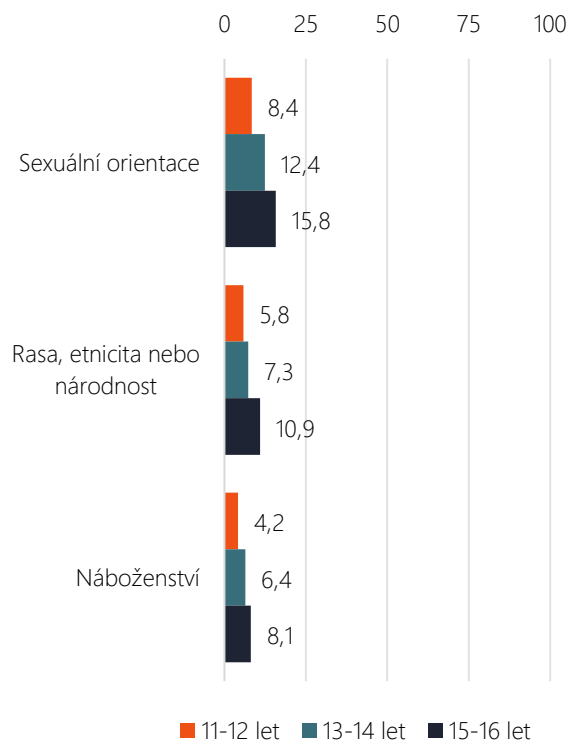
Všichni dotazovaní dospívající ve věku 11-16

Graf 13. Genderové rozdíly v kybernenávistné viktimizaci, dospívající, %

Otázka: Jak často se ti stalo během posledních 6 měsíců následující: Dostal/a jsi od někoho nenávistné nebo urážlivé komentáře či zprávy, které se týkaly tvé sexuální orientace (to znamená, jestli se ti líbí kluci nebo holky); tvé rasy, etnicity nebo národnosti; tvého náboženství. Otázka: sexuální orientace $n = 2,980$; rasa, etnicita nebo národnost, $n = 2,983$; náboženství $n = 2,978$.

Graf 14. Věkové rozdíly ve kybernenávistné viktimizaci, dospívající, %

Otázka: Jak často se ti stalo během posledních 6 měsíců následující: Dostal/a jsi od někoho nenávistné nebo urážlivé komentáře či zprávy, které se týkaly tvé sexuální orientace (to znamená, jestli se ti líbí kluci nebo holky); tvé rasy, etnicity nebo národnosti; tvého náboženství. Otázka: sexuální orientace $n = 2,980$; rasa, etnicita nebo národnost, $n = 2,983$; náboženství $n = 2,978$.

Agresoři kybernetické agrese mezi dospívajícími

Dospívající mohou být do kybernetické agrese zapojeni také jako útočníci neboli agresoři. To znamená, že to mohou být oni, kdo posílá nenávistné zprávy, píše nenávistné komentáře nebo vytváří či sdílí nenávistný obsah.

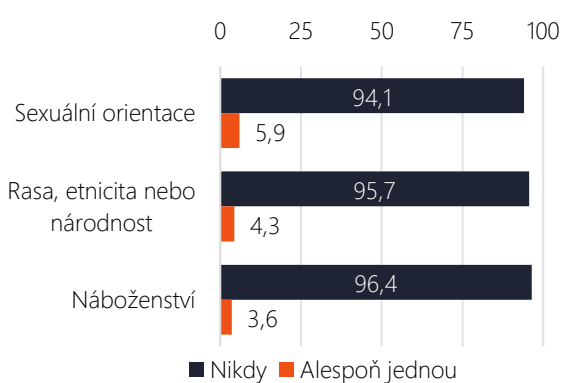
Dospívajících jsme se proto ptali i na jejich zapojení jako agresorů v kybernetické agrese mířené opět proti třem skupinovým identitám a charakteristikám - 1) sexuální orientaci, 2) rase, etnicitě nebo národnosti a 3) náboženství.

Naše výsledky (Graf 15) ukazují, že kybernetická agrese je ještě méně častou zkušeností než viktimizace a týká se jen velmi malé části dospívajících. Ti uváděli, že jsou nejvíce agresory v případě kybernetické agrese zaměřené na sexuální orientaci (5,9 %), pak na rasu, etnicitu nebo národnost (4,3 %) a nejméně na náboženství (3,6 %).

Být agresorem nebyla pro dospívající příliš častá zkušenost u žádného typu útoku, proto opět uvádíme četnost formou tabulky (Tabulka 2). Většina dospívajících se takto zachovala během posledních 6 měsíců pouze jednou – z nich 3 % uvedlo, že bylo jednou agresorem v nenávistných incidentech útočících na sexuální orientaci, 2,2 % útočících na rasu, etnicitu nebo národnost a 1,6 % útočících na náboženství.

Všichni dotazovaní dospívající ve věku 11-16

Graf 15. Kybernetická agrese, dospívající, %

Otázka: Choval/a ses v posledních 6 měsících podobným způsobem k nějakému jinému dítěti nebo dospívajícímu na internetu? Napsal/a jsi o někom nebo někomu nenávistné nebo urážlivé komentáře či zprávy, které se týkaly jeho/její sexuální orientace (to znamená, jestli se mu/jí líbí kluci nebo holky); jeho/její rasy, etnicity nebo národnosti; jeho/její náboženství. Vzorek: sexuální orientace $n = 2,986$; rasa, etnicita nebo národnost $n = 2,983$; náboženství $n = 2,984$.

Tabulka 2. Četnost kybernetické agrese, dospívající, %

%	Nikdy	Jednou	Nanejvýš párkrát	Několikrát do měsíce	Několikrát do týdne	Každý den	Několikrát denně
Sexuální orientace	94,1	3,0	1,6	0,7	0,3	0,2	0,0
Rasa, etnicita nebo národnost	95,7	2,2	0,9	0,6	0,5	0,1	0,1
Náboženství	96,4	1,6	0,9	0,4	0,4	0,2	0,0

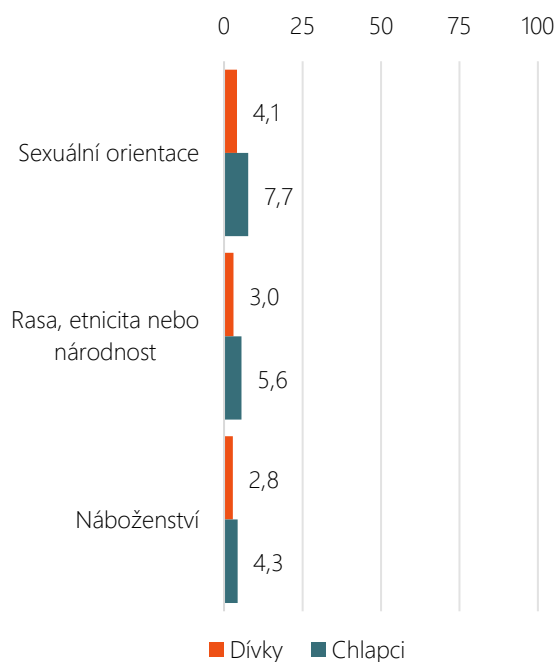
Otázka: Choval/a ses v posledních 6 měsících podobným způsobem k nějakému jinému dítěti nebo dospívajícímu na internetu? Napsal/a jsi o někom nebo někomu nenávistné nebo urážlivé komentáře či zprávy, které se týkaly jeho/její sexuální orientace (to znamená, jestli se mu/jí líbí kluci nebo holky); jeho/její rasy, etnicity nebo národnosti; jeho/její náboženství. Vzorek: sexuální orientace $n = 2,986$; rasa, etnicita nebo národnost $n = 2,983$; náboženství $n = 2,984$.

Zjištění zobrazená v **Grafu 16** ukazují, že v kybernetické agresivní agresivní existují určité genderové rozdíly. Konkrétně můžeme vidět, že chlapci uváděli, že jsou agresory o něco častěji než dívky, což platilo pro všechny tři zkoumané typy kybernetické agrese. Největší rozdíl mezi chlapci a dívkami byl v případě kybernetické agrese z důvodu sexuální orientace (7,7 % chlapců oproti 4,1 % dívek).

Jak je znázorněno na **Grafu 17**, četnost agrese se zvyšovala s věkem ve všech třech kategoriích. Mladší dospívající (ve věku 11-12 let) měli nejmenší míru agrese ve všech kategoriích (2,4 % náboženství, 2,8 % rasa, etnicita nebo národnost, 4,5 % sexuální orientace), zatímco nejstarší dospívající (ve věku 15-16 let) nejvyšší (4,5 % náboženství, 5,5 % rasa, etnicita nebo národnost, 7,3 % sexuální orientace).

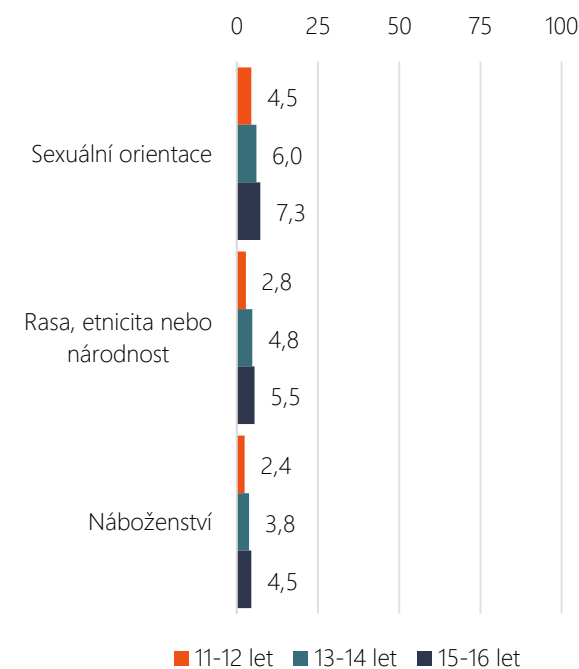
Všichni dotazovaní dospívající ve věku 11-16

Graf 16. Genderové rozdíly v kybernetické agresivní agresivní, dospívající, %

Otázka: Choval/a ses v posledních 6 měsících podobným způsobem k nějakému jinému dítěti nebo dospívajícímu na internetu? Napsal/a jsi o někom nebo někomu nenávistné nebo urážlivé komentáře či zprávy, které se týkaly jeho/její sexuální orientace (to znamená, jestli se mu/jí líbí kluci nebo holky); jeho/její rasy, etnicity nebo národnosti; jeho/její náboženství. Vzorek: sexuální orientace n = 2,986; rasa, etnicita nebo národnost n = 2,983; náboženství n = 2,984.

Graf 17. Věkové rozdíly v kybernetické agresivní agresivní, dospívající, %

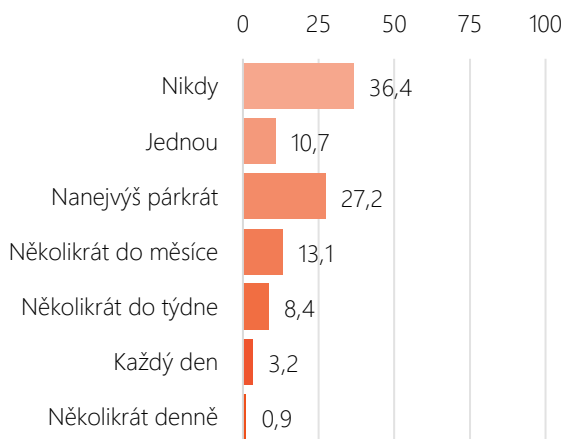

Otázka: Choval/a ses v posledních 6 měsících podobným způsobem k nějakému jinému dítěti nebo dospívajícímu na internetu? Napsal/a jsi o někom nebo někomu nenávistné nebo urážlivé komentáře či zprávy, které se týkaly jeho/její sexuální orientace (to znamená, jestli se mu/jí líbí kluci nebo holky); jeho/její rasy, etnicity nebo národnosti; jeho/její náboženství. Vzorek: sexuální orientace n = 2,986; rasa, etnicita nebo národnost n = 2,983; náboženství n = 2,984.

Zkušenost dospívajících s online kampaněmi zaměřenými proti nenávisti a agresi

Ptali jsme se také na to, zda se dospívající setkávají s online kampaněmi proti nenávisti a agresi. Tyto kampaně na ně mohou mít pozitivní vliv a poučit je o negativních důsledcích nenávisti a agrese na internetu. Naše výsledky ukazují, že zkušenost s kampaněmi proti online nenávisti a agresi je u dospívajících poměrně častá. Přibližně 63,6 % dospívajících uvedlo, že takovou kampaň v posledních 6 měsících alespoň jednou vidělo. Většina dospívajících uvedla, že na kampaně tohoto typu narazila několikrát (27,2 %) nebo že je viděla alespoň každý měsíc (13,1 %). Podrobné výsledky si lze prohlédnout v Grafu 18.

Graf 18. Vystavení online kampaním zaměřeným proti nenávisti a agresi na internetu, dospívající, %

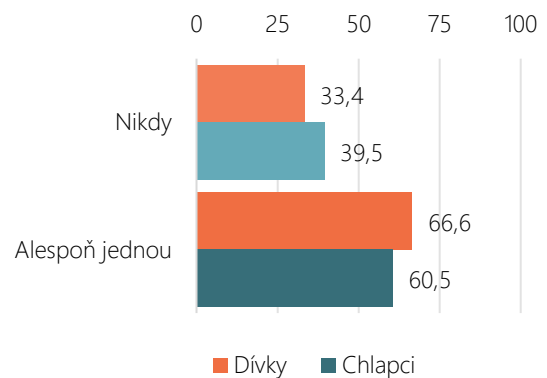

Otázka: Jak často jsi během posledních 6 měsíců viděl/a na internetu obsahy, které zahrnovaly kampaně namířené proti kybernenávisti? Vzorek: n = 2,969.

Dívky častěji než chlapci uváděly, že byly vystaveny kampaním zaměřeným proti nenávisti a agresi na internetu. Jak ukazuje Graf 19, 66,6 % dívek uvedlo, že takovou kampaň vidělo alespoň jednou během posledních 6 měsíců. Stejnou zkušenost oproti tomu mělo jen 60,5 % chlapců.

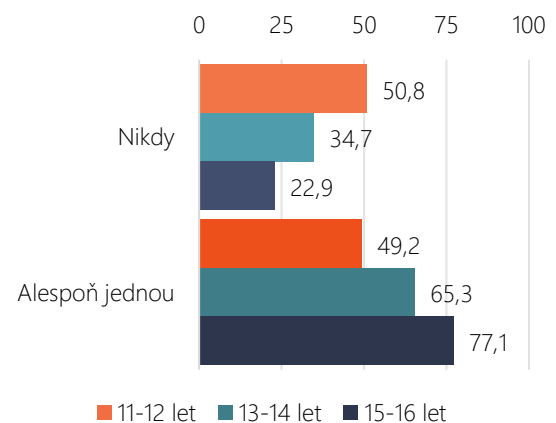
Vystavení kampaním zaměřeným proti nenávisti a agresi na internetu se také zvyšovalo s věkem (Graf 20). Zatímco u nejmladších dospívajících se s kampaněmi setkala téměř polovina, (49,2 %), u nejstarší skupiny se počet zvedl na 77,1 %.

Graf 19. Genderové rozdíly ve vystavení online kampaním zaměřeným proti nenávisti a agresi na internetu, dospívající, %

Otázka: Jak často jsi během posledních 6 měsíců viděl/a na internetu obsahy, které zahrnovaly kampaně namířené proti kybernenávisti? Vzorek: n = 2,969.

Graf 20. Věkové rozdíly ve vystavení online kampaním zaměřeným proti nenávisti a agresi na internetu, dospívající, %

Otázka: Jak často jsi během posledních 6 měsíců viděl/a na internetu obsahy, které zahrnovaly kampaně namířené proti kybernenávisti? Vzorek: n = 2,969.

Vystavení kybernenávisti u rodičů a pečovatелů

Zajímali jsme se také o zkušenosti rodičů a ostatních pečovatелů s kybernenávistí. Konkrétně jsme se ptali, jestli se i oni s nenávistnými obsahy setkali.

Podobně jako u dospívajících bylo pro jejich rodiče a pečovatele poměrně časté vidět nebo slyšet kybernenávistný obsah. Jak ukazuje **Graf 21**, 71,9 % dospělých uvedlo, že byli v posledních 6 měsících vystaveni kybernenávisti. Většinou se tak stalo nanejvýš párkrát (38,9 %) nebo několikrát do měsíce (14,9 %). Jen 3,3 % dospělých bylo vystaveno kybernenávistným obsahům každý den nebo několikrát denně.

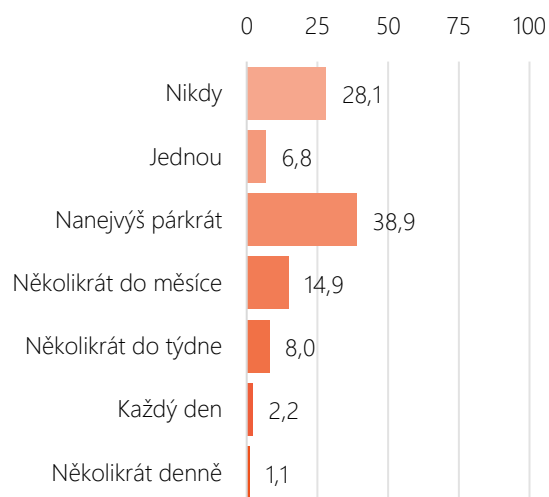
Dále jsme se zaměřili na rozdíly mezi muži a ženami. Zjistili jsme, že muži i ženy uvedli, že byli alespoň jednou vystaveni kybernenávisti ve srovnatelné míře – 71,3 % žen a 73,1 % mužů. Zkušenosti rodičů a pečovatелů jsme dále neporovnávali na základě jejich věku.

Pocity po vystavení kybernenávisti

Zjišťovali jsme také, jakou reakci v nich vyvolává vystavení kybernenávistnému obsahu. Pouze 2,8 % rodičů a pečovatелů sdělilo, že jim tento obsah vůbec nevádí. Celkem 26,9 % pak uvedlo, že jim to spíše nevádí či ani nevádí, ani vádí. Většinou z nich (70,4 %), kteří byli vystaveni kybernenávisti, však tento obsah spíše vádí (34,8 %) nebo dokonce velmi vádí (35,6 %).

Dotazovaní rodiče a pečovatелé
dospívajících ve věku 11-16

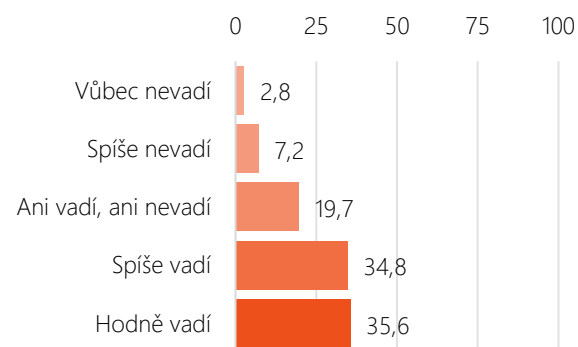
Graf 21. Čestnost vystavení kybernenávisti, rodiče a pečovatелé, %

Otázka: *Na internetu můžete vidat nenávistné obsahy, které napadají určité skupiny nebo jednotlivce (např. lidí s odlišnou barvou pleti, odlišným náboženstvím, národností nebo sexuální orientací). Mohou to být fotky, videa, různé články nebo online diskuze. Jak často jste během posledních 6 měsíců vidal/a na internetu takové obsahy?* Vzorek: n = 2,969.

Rodiče a pečovatелé, kteří byli v posledních 6 měsících
vystaveni kybernenávisti

Graf 22. Pocity po vystavení kybernenávisti, rodiče a pečovatелé, %

Otázka: *Některým lidem takové obsahy na internetu nevádí, jiným zase ano. Jaký postoj k tomu máte Vy?* Vzorek: n = 2,134, 71,9 % z celého vzorku.

Vystavení kybernenávisti v rodinách

Srovnávali jsme také vystavení kybernenávisti u dospívajících a jejich rodičů a pečovatелů (Tabulka 3). Přibližně u 46,9 % rodin se s kybernenávistí jako přihlížející setkal jak dospívající, tak jeho rodič či pečovatel.

Naopak v 15,6 % rodin nebyl kybernenávisti vystaven ani jeden z dvojice.

Všichni dotazovaní dospívající ve věku 11-16 a jejich rodiče a pečovatelé

Tabulka 3. Vystavení kybernenávisti v rodinách, dospívající a jejich rodiče a pečovatelé, %

%		Vystavení rodičů/pečovatелů	
		Nikdy	Alespoň jednou
Vystavení dospívajících	Nikdy	15,6	25,0
	Alespoň jednou	12,5	46,9

Otázka pro dospívající: *Jak často jsi během posledních 6 měsíců vidal/a na internetu obsahy, které zahrnovaly: nenávistné obsahy, které napadají určité skupiny nebo jednotlivce (např. lidi s odlišnou barvou pleti, odlišným náboženstvím, národností nebo sexuální orientací)?*
Otázka pro rodiče a pečovatele: *Na internetu můžete vidat nenávistné obsahy, které napadají určité skupiny nebo jednotlivce (např. lidi s odlišnou barvou pleti, odlišným náboženstvím, národností nebo sexuální orientací). Mohou to být fotky, videa, různé články nebo online diskuze. Jak často jste během posledních 6 měsíců vidal/a na internetu takové obsahy?* Vzorek: n = 2,953.

Znalosti rodičů a pečovatelů o kybernetické viktimizaci jejich dítěte

Zajímalo nás také, zda jsou si rodiče a pečovatelé vědomi toho, jestli jsou jejich děti na internetu obětí kybernetické viktimizace. Z toho důvodu jsme se jich ptali, zda si myslí, že jejich dítě zažilo některý ze tří zkoumaných typů viktimizace a následně jsme porovnávali odpovědi s odpověďmi jejich dětí.

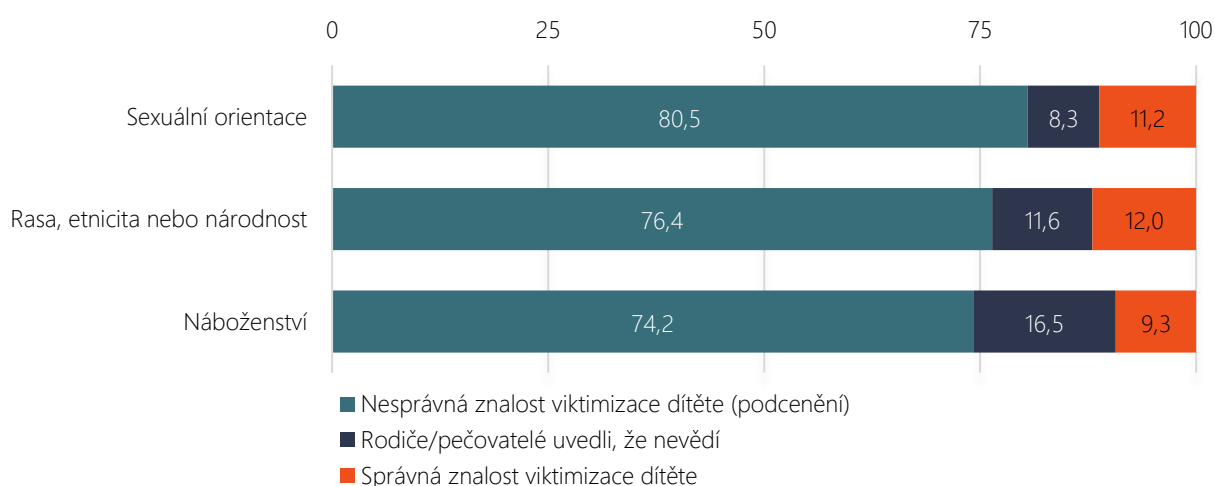
Celkově výsledky ukázaly vysokou míru shody mezi odpověďmi dospívajících a jejich rodičů a pečovatelů – 87 % rodičů a pečovatelů správně uvedlo, že jejich dítě ne/bylo viktimizováno kvůli své sexuální orientaci, 90,2 % z nich správně uvedlo, že ne/bylo jejich dítě viktimizováno kvůli rase, etnicitě nebo národnosti, a 92,5 % správně uvedlo, že se tak ne/stalo kvůli náboženství. Je však třeba zdůraznit, že vysoké procento shody bylo

způsobeno tím, že velká většina dvojic (rodič/pečovatel a dospívající) shodně uvedla, že dospívající takovou zkušenost neměl.

Podrobnější pohled na znalosti rodičů a pečovatelů o zkušenostech dospívajících, kteří se stali obětí kybernetické viktimizace, je znázorněn v **Grafu 23**. Výsledky ukazují, že většina rodičů a pečovatelů o takovéto zkušenosti svého dítěte nevěděla. Pouze 11,2 % z dotazovaných dospělých správně uvedlo, že jejich dítě bylo viktimizováno z důvodu sexuální orientace, 12,0 % vědělo o viktimizaci kvůli rase, etnicitě nebo národnosti a 9,3 % správně vědělo o viktimizaci týkající se náboženství. To naznačuje, že děti nemají tendenci se svým rodičům a pečovatelům s takovými zkušenostmi svěřovat.

Dospívající ve věku 11-16, kteří byli posledních 6 měsíců alespoň jednou obětí kybernetické viktimizace, a jejich rodiče a pečovatelé

Graf 23. Znalosti rodičů a pečovatelů o kybernetické viktimizaci dospívajících, dospívající a jejich rodiče a pečovatelé, %

Otázka pro dospívající: Jak často se ti stalo během posledních 6 měsíců následující: Dostal/a jsi od někoho nenávistné nebo urážlivé komentáře či zprávy, které se týkaly tvé sexuální orientace (to znamená, jestli se ti líbí kluci nebo holky); tvé rasy, etnicity nebo národnosti; tvého náboženství. Otázka pro rodiče a pečovatele: Z toho, co víte, jak často se během posledních 6 měsíců děly následující věci? Někdo mu/jí ošklivě nadával na internetu kvůli jeho/její rase, etnicitě nebo národnosti; kvůli jeho/jejímu náboženství; kvůli jeho/její sexuální orientaci.

Vzorek: sexuální orientace $n = 182$, 6,1 % z celého vzorku; rasa, etnicita nebo národnost $n = 223$, 7,5 % z celého vzorku; náboženství $n = 349$, 11,7 % z celého vzorku.

Dále nás zajímalo, zda mají větší povědomí o tom, že se jejich dítě stalo obětí kybernetické agreze muži či ženy. Zároveň jsme zjišťovali, zda se toto povědomí bude lišit v závislosti na genderu a věku konkrétního dítěte. Naše výsledky ukázaly, že matky a ženy měly

přesnější informace o tom, zda jejich dítě mělo takovou zkušenost či ne.

Podobný trend se ukázal u rodičů a pečovatelů mladších dospívajících. Na druhou stranu nebyl zjištěn žádný rozdíl mezi rodiči a pečovateli chlapců a dívek.

Závěr

Tato výzkumná zpráva shrnuje zjištění o zkušenostech s kybernetičností u českých dospívajících (ve věku 11-16 let) a jejich rodičů a pečovateli.

Nejprve jsme se ptali na to, zda se **dospívající** s kybernetičností setkali jako přihlížející, zda byli obětí nebo agresory v takovémto incidentu. Kybernetičnost označuje různé typy nenávistných a předpojatých obsahů vytvářených a sdílených prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Může útočit na různé skupiny a skupinové charakteristiky. V naší zprávě se konkrétně zaměřujeme na kybernetičnost týkající se sexuální orientace, rasy, etnicity či národnosti a náboženství.

Naše zjištění ukazují, že vystavení kybernetičnosti je pro dospívající poměrně běžnou zkušeností, kdy většina z nich uvedla, že se během posledních 6 měsíců setkala s nějakým nenávistným obsahem. Na druhou stranu většina z nich nebyla přímo terčem takovýchto obsahů. Za obět kybernetičnosti se označila pouze menšina dospívajících a ještě méně dospívajících uvedlo, že byli sami agresory, kteří vytvořili nebo sdíleli některé nenávistné obsahy nebo zprávy.

Zjistili jsme také věkové a genderové rozdíly v určitých typech zkušeností. S rostoucím věkem se zvyšovalo vystavení kybernetičnosti jako **přihlížející**. Jedním z možných vysvětlení je, že starší dospívající jsou na internetu aktivnější, navštěvují více online platformy a komunikují s vícero lidmi (Smahel et al., 2020). Proto se tam také mohou častěji setkat s nenávistným a agresivním obsahem. Kromě toho by také mohli ve srovnání s mladšími dospívajícími lépe rozpoznat kybernetičnost a nahlásit, že se s ní setkali. Toto je v souladu s našimi dalšími zjištěními o tom, že většina

dospívajících uvádí, že se s kybernetičnými obsahy setkala neúmyslně, kdy takový obsah cíleně nevyhledávala. Starší dospívající však kybernetičný obsah častěji vyhledávali záměrně. Většina dospívajících se po vystavení nenávistnému obsahu touto zkušeností trápila, i když tento pocit trval zpravidla jen několik minut nebo hodin. Dívky o něco častěji uváděly, že byly vystaveny kybernetičnosti, rozdíl od chlapců však nebyl příliš velký. Na druhou stranu se objevil rozdíl v tom, jaký emoční dopad vystavení nenávistnému obsahu mělo. Dívky měly tendenci se tímto zážitkem trápit více než chlapci. To naznačuje, že dívky mohou být vůči kybernetičnému obsahu citlivější než chlapci a cítí se jím více rozrušeny. Může to také souviset s tím, že dívky méně často uváděly, že kybernetičný obsah vyhledávaly záměrně. Obecně však byla tendence k záměrnému vyhledávání kybernetičných obsahů u dívek i chlapců velmi malá. Kromě toho jsme zjistili, že dívky byly o něco více než chlapci vystaveny **online kampaním proti nenávisti a agresi**, což také mohlo přispět k jejich citlivosti vůči nenávistnému obsahu.

Dále jsme našli věkové rozdíly mezi **oběťmi** kybernetičnosti. S rostoucím věkem byla zkušenost s viktimizací častější. Obecně se však týkala pouze menšiny dospívajících, což by mohlo naznačovat, že existuje specifická skupina zranitelných dospívajících, kteří jsou vzhledem ke své skupinové identitě vystaveni většímu riziku viktimizace. Ze tří zkoumaných identit a charakteristik, které mohou být terčem kybernetičnosti, byla jako důvod viktimizace i agrese nejčastěji uváděna sexuální orientace. Chlapci a dívky uváděli, že zažívají viktimizaci v podobné míře.

Naše zjištění dále ukazují, že existuje malá skupina dospívajících, kteří byli **agresory** v kybernenávistných incidentech. Podíl dospívajících, kteří se nenávistné agrese dopouštěli, se zvyšoval s věkem a objevily se také určité genderové rozdíly. Chlapci častěji než dívky uváděli, že byli alespoň jednou agresory. Nejčastějším důvodem nenávistných útoků byla opět sexuální orientace.

Je třeba také zmínit, že Česká republika je etnicky a nábožensky homogenní zemí, takže se ve vzorku nevyskytoval velký počet dospívajících, kteří se etnicky, rasově, národnostně či nábožensky liší od většinové společnosti. Lze tedy očekávat, že se jich nenávistné útoky mířené na tyto charakteristiky nebudou tolik dotýkat.

Zkoumali jsme také zkušenosti **rodičů a pečovatелů** dospívajících. **Vystavení kybernenávisti** bylo poměrně běžnou zkušeností i pro dospělé, kdy se většina z nich během posledních 6 měsíců od účasti ve výzkumu alespoň jednou setkala s nějakým nenávistným obsahem. Většině z nich taková zkušenost vadila. Ve srovnání s dospívajícími se zdá, že rodičům a pečovatелům vadí nenávistný obsah na internetu o něco více. To může být způsobeno například jejich lepší schopností rozpoznat problematickou stránku obsahu. Dalším možným vysvětlením může být, že dospívající, kteří jsou kybernenávistným obsahům vystaveni od útlého věku, jsou na setkávání s takovým obsahem více zvyklí a stali se vůči němu méně citliví (Anderson & Bushman, 2018). Oproti tomu jejich rodiče a pečovatелé nebyli v dětství a rané dospělosti agresivním a nenávistným obsahům na internetu vystaveni v takové míře a můžou k nim být citlivější.

Přibližně v polovině dotazovaných rodin dospívající i dospělí shodně uvedli, že byli alespoň jednou vystaveni kybernenávisti. Byly

však i rodiny, ve kterých nebyl vystaven nenávistnému obsahu nikdo. To vybízí k tomu, aby se v budoucích studiích zkoumalo, které rodinné charakteristiky a způsoby používání technologií působí jako rizikový faktor vystavení kybernenávisti a které tomuto naopak zabraňují.

Rodiče a pečovatелé mohou usměrňovat aktivity svých dětí na internetu a pomáhat jim vyrovnat se s negativními zážitky, mezi něž může patřit i kybernenávistná viktimizace. Proto jsme také chtěli zjistit, **zda rodiče a pečovatелé vědí o případné viktimizaci svého dítěte**. Většina z nich správně věděla, že jejich dítě nebylo obětí kybernenávisti. Když jsme se však zaměřili na rodiče a pečovatелé dětí, které se staly obětmi kybernenávisti, zjistili jsme, že si jejich rodiče a pečovatелé často mysleli, že jejich dítě kybernenávist nezažilo, nebo uváděli, že o této zkušenosti svého dítěte neví. To je obzvláště znepokojivé zjištění, protože v těchto případech nemohou viktimizovanému dítěti nabídnout podporu, aby se s touto zkušeností lépe vyrovnalo. Současné studie naznačují, že zásadní roli v rodičovských znalostech hraje svěřením se dítěte (Stattin & Kerr, 2000). V praxi to znamená, že rodiče a pečovatелé často získávají znalosti z toho, co jim dítě samo řekne. Naše zjištění ukazují, že matky mají více znalostí o tom, zda jejich dítě bylo obětí kybernenávistného útoku, či nikoli. Možným vysvětlením je, že s dětmi tráví více času (např. po škole), a mají tak více příležitostí s nimi diskutovat o jejich aktivitách. To platilo i pro rodiče a pečovatелé mladších dětí. Je vhodné, aby se všichni rodiče a pečovatелé (ale také další pracovníci s dětmi, např. učitelé) snažili budovat bezpečné prostředí, které umožní dospívajícím svěřit se se svými negativními zkušenostmi na internetu, a to i ve starším věku.

Zjistili jsme, že rodiče a pečovatелé nejčastěji věděli o tom, že se jejich dítě stalo obětí

kybernetického útoku kvůli jeho náboženství nebo rase, etnicitě či národnosti. Nejméně přesně pak věděli o viktimizaci z důvodu sexuální orientace. Můžeme předpokládat, že náboženství stejně jako etnicita, rasa a národnost jsou v rodinách běžně známé skupinové charakteristiky. Proto může být pro dospívající snazší o nich s rodiči či pečovateli hovořit a o zkušenosti s viktimizací se jim svěřit. Dospělí v těchto rodinách mohou nadto sdílet stejné zkušenosti s nenávistnými útoky, a tak snadněji rozpoznat, zda bylo jejich dítě viktimizováno. Na druhou stranu to neplatí

pro sexuální orientaci, která je soukromější oblastí, a pro dospívající, obzvláště s neheterosexuální orientací, by mohlo být složitější o ní s rodiči či pečovateli mluvit. Toto zjištění zdůrazňuje potřebnost toho, aby dospělí vytvářeli podpůrné a komunikativní prostředí, v němž se dospívající cítí bezpečně a mohou se svěřit s různými negativními online zkušenostmi. Doporučujeme proto, aby se tématu kybernetické nenávisti zaměřené na různé skupinové identity a charakteristiky, včetně sexuální orientace, věnovaly školy a preventivní a intervenční programy.

Zdroje

- Anderson, C. A., & Bushman, B. J. (2018). Media violence and the General Aggression Model. *Journal of Social Issues, 74*(2), 386–413. <https://doi.org/10.1111/josi.12275>
- Concil of Europe. (2022). *Combatting hate speech*.
- Cortese, A. (2005). *Opposing hate speech*. Praeger.
- Costello, M., Hawdon, J., Ratliff, T., & Grantham, T. (2016). Who views online extremism? Individual attributes leading to exposure. *Computers in Human Behavior, 63*, 311–320. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.05.033>
- Hawdon, J., Oksanen, A., & Räsänen, P. (2015). Online extremism and online hate: Exposure among adolescents and young adults in four nations. *Nordicom-Information, 37*(3–4), 29–37.
- Kardefelt-Winther, D., Stoilova, M., Büchi, M., Saeed, M., Twesigye, R., Smahel, D., Bedrosova, M., Kvardova, N., & Livingstone, S. (připravované). *Children's exposure to hate messages and violent content online: Survey results from 36 countries, no. 2023-XX*. UNICEF Office of Research - Innocenti, Florence.
- Reichelmann, A., Hawdon, J., Costello, M., Ryan, J., Blaya, C., Llorent, V., Oksanen, A., Räsänen, P., & Zych, I. (2021). Hate knows no boundaries: Online hate in six nations. *Deviant Behavior, 42*(9), 1100–1111. <https://doi.org/10.1080/01639625.2020.1722337>
- Smahel, D., Machackova, H., Mascheroni, G., Dedkova, L., Staksrud, E., Ólafsson, K., Livingstone, S., & Hasebrink, U. (2020). *EU Kids Online 2020: Survey results from 19 countries*.
- Stattin, H., & Kerr, M. (2000). Parental monitoring: A reinterpretation. *Child Development, 71*(4), 1072–1085. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00210>
- Weimann, G., & Masri, N. (2020). Research note: Spreading hate on TikTok. *Studies in Conflict & Terrorism, 1–14*. <https://doi.org/10.1080/1057610X.2020.1780027>

Doporučená četba

- Bedrošová, M., Hlavová, R., Macháčková, H., Dedkova, L., & Šmahel, D. (2018). *Czech children on the internet: Report from a survey at primary and secondary schools. Project EU Kids Online IV – the Czech Republic*. Brno: Masaryk University. https://irtis.muni.cz/media/3137007/eu_kids_online_report_2018_en_main.pdf
- Blaya, C. (2019). Cyberhate: A review and content analysis of intervention strategies. *Aggression and Violent Behavior, 45*(January), 163–172. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2018.05.006>
- Keipi, T., Näsi, M., Oksanen, A., & Räsänen, P. (2017). *Online hate and harmful content*. Routledge.
- Machackova, H., Blaya, C., Bedrosova, M., Smahel, D., & Staksrud, E. (2020). *Children's experiences with cyberhate*. EU Kids Online. <https://doi.org/10.21953/lse.zenk9xw6pua>
- Symons, K., Ponnet, K., Emmery, K., Walrave, M., & Heirman, W. (2017). Parental knowledge of adolescents' online content and contact risks. *Journal of Youth and Adolescence, 46*(2), 401–416. <https://doi.org/10.1007/s10964-016-0599-7>
- Wachs, S., Gámez-Guadix, M., Wright, M. F., Görzig, A., & Schubarth, W. (2020). How do adolescents cope with cyberhate? Psychometric properties and socio-demographic differences of a coping with cyberhate scale. *Computers in Human Behavior, 104*, 106167. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2019.106167>

Kontakt

Marie Bedrošová

Interdisciplinární výzkum internetu a
společnosti

Fakulta sociálních studií

Masarykova univerzita, Brno

marie.bedrosova@mail.muni.cz

MUNI Interdisciplinary Research Team
on Internet and Society

 irtis.muni.cz

 facebook.com/irtismu/

 [@irtis_mu](https://twitter.com/irtis_mu)